

ХАРЬ ІННА ОЛЕКСІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін*

*Інституту інтелектуальної власності та права,
кандидат юридичних наук, доцент*

КОМПАРАТИВІСТСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МІНІМАЛЬНОГО ВІКУ СУБ'ЄКТА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КК УКРАЇНИ ТА КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДЕЯКИХ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ

Порівняльний аналіз і звернення до зарубіжного досвіду, в тому числі й в питанні мінімального віку кримінальної відповідальності, було завжди значущим. У сучасних країнах світу загальноприйнятим є те, що однією з умов визнання фізичної особи суб'єктом злочину є досягнення нею встановленого законом мінімального віку притягнення до кримінальної відповідальності.

У контексті компаративістського дослідження необхідно звернути-ся до міжнародного права. Аналіз міжнародно-правових актів дає нам підстави стверджувати, що воно не встановлює чітких меж мінімального віку кримінальної відповідальності. Це зумовлено багатоманітністю національних, правових систем та їх підходів до зазначених проблем. Більш того, всі існуючі міжнародно-правові норми, по суті цього питання, носять рекомендаційний або надто загальний характер. Зокрема, Шостий Міжнародний конгрес кримінального права (Рим 1953 рік) зробив побажання, щоб у подальшому були заборонені всі форми кримінального покарання осіб, молодше шістнадцятирічного віку.

У Мінімальних стандартних правилах ООН, що стосуються відправлення правосуддя у відношенні неповнолітніх («Пекінські правила»), затверджених Резолюцією 40/33 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада 1985 року, містяться наступні положення відносно віку кримінальної відповідальності: «У правових системах, в яких визнається поняття віку кримінальної відповідальності для неповнолітніх, нижня межа такого віку не повинна встановлюватися на надто низькому віковому рівні, враховуючи аспекти емоційної, духовної та інтелектуальної зрілості. У Конвенції ООН з прав дитини, схваленій Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року, лише робляться заклики до держав-учасників про встановлення мінімального віку, нижче якого діти вважаються нездатними порушити кримінальне законодавство. Виходячи із зазначених вище реалій, Європейський суд з прав людини у своїй Постанові від 15.06.2004 р. «Справа Р. С. Проти Об'єднаного Королівства» відмітив, що заява про наявність кримінальної відповідальності в 11-річній дитини або проведення судового розгляду справи саме по собі не є порушенням положень Європейської конвенції з прав людини

і основних свобод до того часу, доки він або вона здатна ефективно брати участь у судових процесах. Згідно з ч. 1 ст. 18 КК України зазначається, що суб'єктом злочину, може бути лише особа, яка до вчинення злочину досягла встановленого законом віку [1].

У ч. 1 ст. 22 КК України зазначається, що «кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося 16 років» [1]. Це загальний вік кримінальної відповідальності. Натомість, у ч. 2 цієї статті встановлюється знижений вік кримінальної відповідальності від 14 до 16 років [1]. Серед цих злочинів є особливо тяжкі й тяжкі злочини, перелік яких чітко визначений в ч. 2 цієї статті.

У наш час майже всі держави світу (за рідкісним виключенням) установлюють в своєму законодавстві про кримінальну відповідальність певні мінімальні вікові межі кримінальної відповідальності. Загальновизнаним є те, що різні підходи до мінімальної межі визначення віку кримінальної відповідальності варіюються в залежності від історичних і культурних особливостей відповідної країни. У порівнянні з віком кримінальної відповідальності мінімальний вік у зарубіжних країнах зокрема, складає в певних випадках наступну нижню вікову межу: 7 років – Бангладеш, Бруней, Барбадос, Гамбія, Гана, Гренада, Єгипет, Індія, Йорданія, Ємен, Катар, Кіпр, Кувейт, Лесото, Ліван, Лівія, Ліхтенштейн, Малаві, Мальдіви, М'янма, Намібія, Нігерія (КК 1916 рік, КК штату Замфара), ОАЕ, Пакистан, Сінгапур, Сирія, Таїланд, Танзанія, Того, Уганда, ПАР, штат Оклахома в США; 8 років – Замбія, Індонезія, Іран, Кенія, Самоа, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Соломонові острови, Шотландія, Шрі-Ланка; 9 років – Беліз, Мальта, Оман, Філіппіни, Ірак, Ефіопія; 10 років – Австралія, Англія, Бутан, Вануату, Гвінея, Камерун, Кірибаті, Маршалові острови, Непал, Нова Зеландія, Палау, Сьєрра-Леоне, Суринам; 11 років – Маврикій, Мексика (федеральний КК), Туреччина; 12 років – Бразилія, Венесуела, Гватемала, Гондурас, Греція, Грузія, Ізраїль, Канада, Колумбія, Коста-Ріка, Марокко, Нідерланди, Перу, Сан-Маріно, Фіджі, штат Орегон США; 13 років – Алжир, Бенін, Буркіна-Фасо, Бурунді, Габон, Джибуті, Коморські острови, Мадагаскар, Малі, Монако, Нігерія, Того, Узбекистан, Франція, ЦАР, ЧАД, штати США (Нью-Йорк, Іллінойс, Джорджія).

Порівняльне дослідження віку кримінальної відповідальності за КК України свідчить, що деякі держави мають такий же понижений вік кримінальної відповідальності, зокрема: 14 років – Австрія, Азербайджан, Албанія, Вірменія, Білорусь, Болгарія, Федерація Боснія і Герцеговина, Угорщина, В'єтнам, Німеччина, Іспанія, Італія, Казахстан, Киргизія, КНДР, КНР, Латвія, Литва, Македонія, Молдова, Монголія, Парагвай Республіка Корея, Республіка Сербська, Росія, Румунія, Словенія, Таджикистан, Хорватія, Естонія, Японія, штати США (Айдахо, Каліфорнія, Нью-Джерсі, Техас, Юта).

Натомість наше дослідження кримінального законодавства зарубіжних держав дає нам можливість стверджувати, що їх нижчий вік кримінальної відповідальності має вищу межу, ніж КК України, зокрема: 15 років – Бахрейн, Данія, Ісландія, Лаос, Норвегія, Словачія, Фінляндія, Чехія, Швеція, штати США (Техас, Нью-Хемпшир); 16 років – Андор-

ра, Бельгія, Болівія, Гвінея-Бісау, Демократична Республіка Конго, Кабо-Верде, Куба, Макао, Мозамбік, Португалія, Сальвадор, Чилі.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України від 29.06.2001 – 2001 р., № 25-26. Ст. 131.

Ключові слова: мінімальний вік, компаративістське дослідження, Кримінальний кодекс України, Кримінальне законодавство зарубіжних держав, Міжнародне право щодо меж віку кримінальної відповідальності.

Ключевые слова: минимальный возраст, компаративистские исследования, Уголовный кодекс Украины, Уголовное законодательство зарубежных государств, Международное право относительно границ возраста уголовной ответственности.

Key words: minimum age, comparative studies, Criminal code of Ukraine, Criminal law of foreign countries, International law on age limits of criminal responsibility.

ХИЛЬЧЕНКО АНАСТАСІЯ СЕРГІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук*

ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ТА ІНШИХ ЗАХОДІВ ПРИ УКЛАДЕННІ УГОД ЩОДО ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ

Нормативною базою у вивченні цього питання, крім Кримінального (далі – КК України) та Кримінального процесуального кодексів України (далі – КПК України), виступають:

- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» № 4652-VI від 13.04.2012 [1];
- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» № 2229-VIII від 07.12.2017 р. [2];
- Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» № 2227-VIII від 06.12.2017 р. [3]

Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» КК України стаття 65 доповнена частиною п'ятою такого змісту: «У випадку затвердження вироком угоди про примирення або про визнання вини суд призначає покарання, узгоджене сторонами угоди». Стаття 75 КК України після частини першої доповнена новою частиною такого змісту: «2. Суд приймає рішення про